

Valgets fup eller fakta

Når vi går til valg tirsdag d. 4. december må vi gøre os klart, at hver eneste vælger, uanset sin politiske opfattelse, kun er en ubetydelig lille celle i det samlede danske samfund, som hører til de rigeste og roligste i verden. Det kan meget let blive både ringere og værre, hvis vi begår misforståelser og fejltagelser. Derfor er det sundt at se nærmere på, hvordan de danske samfundsvilkår faktisk virker og vokser.

Den videnskabelige og tekniske udvikling går stærkt i nutiden, og den medfører specialisering i et utal af mangfoldige fag og funktioner, som hver for sig er nødvendige til deres formål — men samtidig værdiløse i sig selv uden den sammenhæng, de er bestemt for. Glistrup er værdiløs som »paragrafnusser« uden for sin virksomhed i sagførergerningen.

Til eksempel i sammenligning med fortidens hånd-

Fhv. departementschef
E. DIGE
advarer imod, at man
stemmer på partier
uden parlamentariske
erfaringer

værkere, som hver dækkede et bredt felt, findes i nutiden en mængde specialister, såsom gelændersnedkere, autopladesmede, autogensvejsere, stereotypører i trykkerier, edb-teknikere, asfaltører, antennemestre, lysekronemontører, kosmetologer (fagfolk i kosmetikblanding), radarteknikere, kinoteknikere, flyveledere, formdrejere, gulvslibere osv., osv.

Foruden det voksende antal fagspecialister på alle områder opstår mange nye specielle erhverv, såsom isolatører, kørelærere, PR-konsulenter, fremmed-

førere, auto-ophuggere, vulkanisører osv.

Men langt den mest vidtgående udspecialisering sker ved opspaltning og inddeling af utallige led i selve virksomhedernes arbejdsprocesser. Det kan ses levende illustreret ved en løselig gennemlæsning af de utallige og tit mærkværdige stillingsbetegnelser i telefonbogen. Et lille typisk udvalg som prøve: dragist (der laver sukkerovertræk), ketter (der følger strikkede stoffer sammen), dekatør (der damper og presser tøjstoffer), forretter (der reparerer og sætter vævemaskiner

i gang på en tekstilfabrik), pinder (i en skotøjsfabrik), pejler (i flyveledertjeneste), opstiller (af maskiner til brug), sanitør (mandlig rengører), konvolutmekaniker, deccabestyrer (af station for radiobølger til skibe og flyvere), gardinmontør, eksportchef, truckfører, importsekretær, scriptgirl (medhjælper for filminstruktør), kreditchef, opmasker osv., osv. På den måde findes tusindvis af navne på specielle arbejdsfunktioner foruden de utallige bestillinger, som foregår uden særlige benævnelser. Den samme spredning i mængder af specialer findes naturligvis også inden for staten og andre offentlige virksomheder.

Disse træk illustrerer klart, at vi lever som celler i en stor samfundsorganisme, der vokser sig stadig mere indviklet med utallige funktioner i et helhedsmønster, som ingen kan forstå fuldt ud, men kun opfatte omtrentligt i meget grove træk

og stor usikkerhed. Men der er tre almindelige erfaringer, som vi allerede her kan slå fast med sikkerhed:

1. Den drivende kraft og fælles virkning i den voksende teknik og specialisering er en større og bedre produktion med højere velstand og nødvendighed for en bedre fordeling af livets goder til sikring af bredere social velfærd, og sårbarheden for uheldige indgreb tiltager med udviklingen.

2. En anden uomgængelig følge af specialiseringen og samvæksten til en kompliceret samfundsorganisme af borgerne som indbyrdes afhængige celler er en stærk vækst i de behov, som borgerne kun kan få opfyldt i fællesskab og på fælles bekostning gennem skatterne. Det gælder den nødvendige udbygning af et fælles regulerende politisk styre i staten og kommunerne, retsvæsen og politi, vej- og transportvæsen, en tiltagende udbygget fælles ordning af skoler og uddannelser, ikke mindst på grund af specialiseringen, et veludbygget sundheds- og sygehusvæsen, en socialordning til sikring mod den enkeltes tiltagende afhængighed og

risiko, folkepension, når alderen nedsætter arbejdsevnen, og en lang række andre fælles behov. Mange af de fælles behov får vi netop råd til at opfylde gennem den større velstand som følge af den tekniske udvikling og specialiseringen. På hele dette felt virker de afgørende årsager til, at de offentlige udgifter er steget særlig stærkt.

3. Vi skal selv bestemme, hvordan vi ønsker samfundsordningen indrettet. Men fremvæksten af den stærkt specialiserede, indviklede og ufattelige samfundsorganisme, der gror med sine egne kræfter, medfører, at de gamle overlevede forestillinger om konstruktion af samfundet efter forudfattede principper er forældede og ubrugelige i nutiden. Det gælder i praksis mest for den slags politisk-filosofiske teorier, der plejer at smykke sig med betegnelser som marxistisk, nymarxistisk og lignende. Samme årsag fører til, at udpenslede politiske programmer om helhedsløsninger for samfundslivet bliver urealistiske fantasistre. Overskueligheden i politiske problemer rækker i

nutiden ikke længere end til specielle opgaver og nære krav. Derudover er den almindelige vælger nødt til at bygge på tillid til personer og organisationer.

Når vi på denne baggrund vender os til de mere aktuelle problemer i folketingsvalget, er der to særlige træk, som fortjener at fremhæves.

Der tales meget om kløften mellem politikerne og vælgerne. Men det sker mest som taktik i en politisk propaganda. En vis afstand mellem politikerne som de mere erfarne specialister og de almindelige vælgere har altid været naturlig. Men den megen tale om en tillidskløft kommer mest fra dem, der forlanger samfundet lavet om efter mere eller mindre tågede, urealistiske og forældede mønstre, som de enten selv tror på i deres uerfarenhed eller bruger taktisk til påvirkning af godtroende vælgere. Det gælder Venstresocialisterne, som åbenlyst spreder mistillid til lederne i LO og Socialdemokratiet ved appel til »arbejderne på gulvet«. Retsforbundet tror endnu i passende indpakning på grundskylden som trylle-

middel mod slemme samfundsønder.

Men værst er dog måske virkningen fra Socialistisk Folkeparti, som benytter den taktiske position fri for regeringsansvar til fremstilling af en særlig rød socialisme, præsenteret fortrinsvis af ledere uden personlig erfaring fra livet i arbejderkår, såsom gruppeformanden i Folketinget, som er professor i botanik, uddannet i lige linie fra gymnasium til Københavns Universitet, partiformanden, en købmandssøn, akademisk uddannet fra gymnasium gennem universiteterne i Århus og København til en stilling som statseksaminand, og en anden købmandssøn, Jens Maigaard, uddannet på Sorø Akademi og Københavns Universitet til en stilling som gymnasielehrer.

Et andet særligt træk er benyttelsen af modstanden i mange kredse mod Danmarks tilslutning til EF. Det er et meget nemt politisk middel, som tiltrækker alle dem, der uforstående for Danmarks tiltagende europæiske og internationale skæbne kun lader sig påvirke af andre hensyn og i

mange tilfælde af nærsynede nationale fornærmelser. Virkemidlet er tilmed billigt i brug, fordi afgørelsen blev truffet i fjor med et solidt flertal, der skåne os for overbærende smil i en eftertid, der vil betragte EF-modstanderne på lignende måde, som vi nu ser på anti-parlamentarismen før 1901. Tilmed har EF-modstanderne den praktiske fordel, at de kan bruge uholdbare argumenter, som ingen finder det ulejligheden værd at imødegå.

Valget den 4. december er særlig betydningsfuldt, fordi landet kan stå i fare for at miste muligheden af et regeringsflertal, tilstrækkelig handledygtigt og ansvarsbevidst til at mestre den højt udviklede samfundsorganisme, som Danmark er nået frem til at blive i velstand og velfærd for sine borgere. Risikoen kan ramme nutiden ved arbejdsløshed og ringere sundheds- og sociale sikringer eller fremtiden ved forringet uddannelse og planlægning.

Den praktiske fare for et uheldigt valgresultat vil opstå ved tilslutning til partier, som uden erfaring fra Folketinget gør den eksiste-

rende livsvigtige samfundsorganisme til genstand for eksperimenter på grundlag af uprøvede teorier og påstande til uoverskuelig risiko for borgerne og deres velfærd. Det gælder ikke alene de partier, som vil omdanne samfundet efter forudfattede uprøvede principper, men især Fremskridtspartiet, som tager udgangspunkt ensidigt i krav om skattemæssig sættelse, i første omgang simpelt hen ved afskaffelse af indkomstskatterne.

Det siger sig selv, at dette ensidige krav om skattemæssig sættelse er en ren taktisk agitation, som ingen sagkyndige kan tage alvorligt. Den praktiske adresse for Fremskridtspartiet er naturligvis krav om forsvarlig økonomi i den offentlige husholdning, og ingen kynisk, hverken blandt politikerne eller i embedskredse, vil benægte, at der i en kæmpehusholdning som den offentlige er alvorlige mangler at rette. Det modsatte ville næsten være et mirakel. Men det ville være til langt større nytte, om krav herom blev ført frem og nærmere motiveret med direkte adresse og ikke ved

et letkøbt program om skattemæssige sættelser af store dimensioner uden saglig begrundelse.

På forhånd kan der regnes med, at Fremskridtspartiet ikke får regeringsansvar, eftersom den danske vælgerbefolkning ikke rummer store og brede kredse af letbevægelig politisk ubesindighed. Det samme gælder de andre nye partier, som er uden erfaring i Folketinget.

Hvis vi lader Fup betyde frihed for ansvar og Fakta det modsatte, står valget den 4. december mellem kryds et af stjerne, for Fakta ved et af de politiske partier, som har praktisk erfaring i regeringsansvar. For mit eget vedkommende bemærkes, at jeg ikke står tilsluttet noget politisk parti, og jeg stemmer for Fakta.

Valget kan i uheldigt fald blive skæbnesvangert for den store danske samfundsorganisme, der langt mere end vi tænker på til daglig virker til fælles velfærd for hver og en af vælgerne. Men den udsættes for skader og forstyrrelser, hvis misforståelser og uberettiget mistillid skulle føre valget på vildspor.

E. DIGE